

NATALIA TKACZOWA
IRENA DACENKO
Tarnopol

Polonistyka w Tarnopolu

W roku 1992 w Tarnopolu od razu na dwóch uczelniach państwowych, tj. w Wyższej Szkole Pedagogicznej (WSP) i prywatnym Tarnopolskim Eksperymentalnym Instytucie Oświaty Pedagogicznej (TEIOP) powstały pierwsze grupy uczące się języka polskiego. Na WSP język polski był przedmiotem fakultatywnym dla specjalności „Ukraiński język i literatura”, a w TEIOP dla specjalności „Nauczyciel literatury światowej”. W ciągu pierwszych pięciu lat TEIOP prowadził coroczną rekrutację na tę specjalność, a w WSP nabór odbywał się co drugi rok. Lektoraty języka polskiego prowadziły najpierw absolwentki Narodowego Uniwersytetu Lwowskiego im. I. Franki: Natalia Tkaczowa, Oksana Zaklećka i Oksana Weretiuk. Później pracowali w Tarnopolu dwaj lektorzy z Polski, lecz „nieokreśloność” ich statusu i brak uposażenia ze strony Ministerstwa Oświaty i Nauki Ukrainy uniemożliwiły taki rodzaj współpracy. Poza Wydziałem Filologicznym lektoraty języka polskiego prowadzono na Wydziale Historycznym, zarówno dla studentów studiów magisterskich, jak i dla doktorantów. Nauka języka wpłynęła na zwiększenie zainteresowania dziejami Polski i stosunkami polsko-ukraińskimi, co zaowocowało powstaniem kilku prac doktorskich i jednej habilitacyjnej z tej tematyki.

Od roku 2000 WSP, już jako Uniwersytet Pedagogiczny, prowadzi coroczną rekrutację na specjalność „Ukraiński język i literatura, język polski”. Studenci polonistyki wielokrotnie brali udział w organizowanych przez Międzyregionalną Akademię Zarządzania Zasobami Ludzkimi w Kijowie ogólnoukraińskich olimpiadach z języka polskiego, w których zajmowali najwyższe miejsca (pierwsze miejsce indywidualne w 2002 r., drugie miejsce drużynowe w 2004 r., pierwsze miejsce indywidualne w 2006 r.).

Absolwenci Uniwersytetu podejmują pracę w swoim zawodzie na uczelniach i w szkołach Tarnopola: Tetiana Androszczuk, Nina Swystun prowadzą lektoraty na dwóch wydziałach Uniwersytetu Ekonomicznego, Natalia Łobas (Semaszczuk), Jurij Zawadzki — na Uniwersytecie Pedagogicznym, Oksana Pociłujko — w TEIOP, Ruslan Jakowyszyn, Wita Mastylak, Irena Dacenko — w Tarnopolskim Instytucie Technologii Społecznych i Informacyjnych, Natalia Poczyhajło pracuje jako nauczycielka języka polskiego w Średniej Szkole nr 5 w Tarnopolu, Olga Tyciak — w Średniej Szkole nr 3 w Tarnopolu, Olga Krysowata (Czorna) — w Średniej Szkole nr 18 w Tarnopolu, Maria Haszczyń — w gimnazjum, Halina Nytko — w Średniej Szkole nr 7 w Tarnopolu, Lilia Iwachiw — w Średniej Szkole nr 24 w Tarnopolu, Witalij Zatylny — w Szkole Chrześcijańskiej im. św. Jozafata, Natalia Chołodniak — w Średniej Szkole nr 6 w Tarnopolu. We wszystkich szkołach język polski nauczany jest w systemie obligatoryjnym, jako drugi lub trzeci język obcy.

Na Uniwersytecie Pedagogicznym języka polskiego jako drugiego języka słowiańskiego uczą się też studenci filologii ukraińskiej i dziennikarstwa, a także turystyki. W roku akademickim 2007/2008 język polski jako drugą specjalność (fakultatywną) wybrało 53 studentów na pięciu latach. Na pierwszym i drugim roku studenci odbywają praktyczny kurs języka polskiego z podstawami gramatyki normatywnej. Od trzeciego roku zaczynają się dyscypliny teoretyczne, a od czwartego — literatura polska. Studia kończą się egzaminem państwowym z języka polskiego na piątym roku.

Specyfiką nauczania języka polskiego na naszej uczelni jest to, że jesteśmy uczelnią pedagogiczną, więc program nauczania zawiera wykłady z metodyki nauczania języka polskiego jako obcego w szkole, praktyki pedagogiczne na czwartym i piątym roku studiów, obronę pracy rocznej z metodyki nauczania języka polskiego. Słabym ogniwem w przygotowaniu studentów do przyszłego zawodu jest mała ilość miejsc (2—3 rocznie) na staże studenckie w Polsce oraz na letnie szkoły języka polskiego.

Z ogólnej liczby absolwentów polonistyki (ponad 100 osób), 25 uczy języka polskiego w szkołach obwodu tarnopolskiego, chmielnickiego, rówieńskiego, iwano-frankowskiego.

Lektorat języka polskiego prowadzony jest również w Tarnopolskim Instytucie Technologii Społecznych i Informacyjnych (TITSI), w którym język polski wykładany jest jako drugi obowiązkowy język obcy na wszystkich kierunkach. W Instytucie istnieją następujące specjalności: „Ekonomia międzynarodowa”, „Ekonomia przedsiębiorstw”, „Praca społeczna”, „Marketing”.

Zgodnie z programem nauka języka polskiego odbywa się na I, II, III roku studiów — na I i II roku w wymiarze 4 godzin tygodniowo, na III — 2 godz. Na pierwszym roku studenci mają możliwość zapoznania się z podstawami gramatyki, ortografii, uczą się czytania, pisania i mówienia po polsku. Na drugim roku kontynuowany jest cykl komunikacyjny, ale bez gramatyki, a na trzecim zajęcia polegają przede wszystkim na nauce sporządzania dokumentów (listów urzędowych, prywatnych, CV, życiorysu, ogłoszeń, podań, opinii itd.). Na czwartym roku jeden lub dwa przedmioty ekonomiczne prowadzone są w języku polskim. Ponadto studenci pogłębiają swoją wiedzę poprzez częste wyjazdy do Polski. Sądzę, że jest to najistotniejszy aspekt nauki, gdyż student ma możliwość bezpośredniego zapoznania się z krajem, którego języka się uczy, co ma wpływ na wzrost zainteresowania językiem polskim.

TITSI nie jest wielką uczelnią. Naukę pobiera tu około 500 studentów (studia dzienne i zaoczne). O wielkim zainteresowaniu językiem polskim świadczy to, że większość studentów Instytutu na pytanie *Dlaczego wybraliście właśnie tę uczelnię?* udzieliło odpowiedzi: *Dlatego, że tutaj uczą języka polskiego.*

Studenci kierunku „Ekonomia międzynarodowa” po I roku mają możliwość stażu w Polsce w uczelniach partnerskich Instytutu (m.in. w Wyższej Szkole Zarządzania w Rzeszowie), a po II roku odbywają obowiązkową dwutygodniową praktykę w polskich przedsiębiorstwach. Bardzo często studenci biorą udział w międzynarodowych konferencjach, organizowanych zarówno na Ukrainie, jak i w Polsce. Chętnie uczestniczą również w różnorodnych konkursach z języka polskiego. Kilku studentów kontynuuje naukę w Polsce na studiach magisterskich.

Nauczanie języka polskiego w Instytucie to nie tylko przekazywanie materiału gramatycznego i leksykalnego czy nauka czytania i pisania, lecz także wychowanie w duchu znajomości i poszanowania wielowiekowej polskiej tradycji.

W Tarnopolu prężnie działa również Towarzystwo Kultury Polskiej. Życie Polaków w naturalny sposób koncentruje się także wokół kościoła rzymskokatolickiego, który aktywnie wspiera odradzającą się polskość.

Jednakże bezsprzecznie najistotniejszą rolę w podtrzymywaniu i odradzeniu polskości spełniają placówki oświatowe. W naszym mieście jest kilka szkół, w których język jest nauczany jako drugi język obcy, ale mimo tego cieszy się dużym zainteresowaniem uczniów. Najważniejsze jest to, że nie wszyscy uczniowie są polskiego pochodzenia, a mimo to chcą się uczyć tego języka, poznawać polską kulturę.

Języka najchętniej uczą się dzieci klas średnich. Wszystko jest dla nich interesujące, z zapalem uczą się poprawnej wymowy, szukają różnic i podo-

bieństw między językiem ukraińskim a polskim. Natomiast uczniowie klas początkowych są zachwyceni polskimi wierszykami i piosenkami, których bardzo chętnie się uczą. Nie mniej aktywni są uczniowie klas starszych. W tym wieku kształtuje się już szacunek do Państwa Polskiego, do jego tradycji i kultury.

Natalia Tkaczowa jest pracownikiem Narodowego Uniwersytetu Pedagogicznego im. W. Hnatiuka w Tarnopolu. Prowadzi lektoraty z języka polskiego na Wydziale Filologicznym i Geograficznym. Szczególnie interesuje się metodyką nauczania języka polskiego jako obcego. Jest autorką *Słownika ukraińsko-polskiego* wydanego przez Pidrucznyky i Posibnyky (Tarnopol 2003) i *Słownika polsko-ukraińskiego, ukraińsko-polskiego* wydanego przez to samo wydawnictwo (Tarnopol 2007).

Dr Irena Dacenko jest pracownikiem Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego w Tarnopolu. Prowadzi zajęcia z pedagogiki (teoria wychowania, dydaktyka, historia pedagogiki). Pracowała też jako wykładowczyni języka polskiego w Tarnopolskim Instytucie Technologii Społecznych i Informacyjnych, gdzie prowadziła zajęcia z praktycznej nauki języka polskiego. Jest autorką licznych publikacji, dotyczących zagadnień pedagogicznych. Interesują ją zagadnienia dotyczące wychowania do życia w rodzinie w Polsce. Zajmuje się także metodami aktywizującymi naukę języka polskiego z osobami dorosłymi (studentami) oraz różnego rodzaju tłumaczeniami. Dokonała przekładu monografii *Razem w Europie* (materiały pokonferencyjne, Tarnopol 2005) oraz innych prac naukowych polskich i ukraińskich autorów.